

Služby soukromoprávního sektoru

Kurz "Služby soukromoprávního sektoru" je zaměřen na neziskové organizace v ČR. Na úvod jsou uvedeny základní informace o neziskových organizacích, jejich historie a financování. V následující kapitole je uvedena legislativa, která s neziskovými organizacemi souvisí. Obsáhlými tématy budou kapitoly 5 a 6, které se zaměřují na podstatu a chod nadací a důležité informace o daních. Na závěr kurzu si budete moci prohlédnout několik výsledků výzkumu STEM z roku 2004, který zjišťoval situaci neziskových organizací v ČR a postoje občanů.

Posluchači si v tomto kurzu osvojí terminologii a podstatu fungování neziskových organizací v ČR. Budou se umět orientovat v patřičné legislativě a v problematice nadací a daní souvisejících s neziskovými organizacemi.

Obsah

Služby soukromoprávního sektoru	1
1 Informace ke studiu.....	2
1.1 Význam piktogramů	2
1.2 Použitá terminologie 1/2.....	3
1.3 Použitá terminologie 2/2.....	4
2 Úvod	5
3 Neziskové organizace	6
3.1 Neziskový sektor.....	6
3.2 Členění institucí a organizací neziskového sektoru	6
3.3 Základní charakteristiky.....	7
3.4 Historie neziskových aktivit v ČR	8
3.5 Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989	10
3.6 Členové NNO	11
3.7 Financování nestátních neziskových organizací	11
4 Legislativa	13
4.1 Nový občanský zákoník	13
5 Nadace.....	14
5.1 Nadace jako účelová sdružení majetku	14
5.2 Legislativní zakotvení nadací v ČR	15
5.3 Registrace nadace	15
5.4 Správa nadace	15
5.5 Činnost nadace	15
5.6 Další důležité údaje	16
6 Majetkové daně a NNO	16
6.1 Daň z pozemků	16

6.2 Daň ze staveb	17
6.3 Daň dědická a darovací od roku 2014	18
6.4 Daň z převodu nemovitých věcí	19
7 Stav občanské společnosti ČR v době vstupu do EU	19
7.1 Vlastní iniciativa občanů.....	20
7.2 Členství občanů v NNO.....	20
7.3 Neziskové organizace a zájmy občanů	21
7.4 Neziskové organizace v očích veřejnosti	22
7.5 Finanční a jiná pomoc občanů charitám	25
7.6 Aktivní účast občanů na dění v NNO	27
8 Kontrolní otázky	29
9 Doporučená literatura a internetové zdroje	29
10 Souhrn	30

1 | Informace ke studiu

Vzdělávání v oblasti základních registrů a dalších kmenových projektů eGovernmentu, registrační číslo projektu: CZ 1.04/ 4.1.00/A3.00004

Tento kurz byl vytvořen v rámci projektu financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu ČR, operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a je součástí souboru devíti eLearningových kurzů:

1. Použití základních registrů
2. Agendové informační systémy a Informační systémy veřejné správy
3. Služby soukromoprávního sektoru
4. Zabezpečení přístupu k datům
5. Zabezpečení připojení AIS
6. Programové období 2014 - 2020
7. CzechPOINT@office
8. Open data
9. Datové schránky

1.1 | Význam piktogramů

V kurzu se budete setkávat s piktogramy, které vám usnadní orientaci v textu, upozorní vás na důležité informace, právní předpisy, doporučenou literaturu apod. Piktogramy jsou společné pro všechny kurzy, je

tedy možné, že s některými z nich se v tomto kurzu nesetkáte. Přesto je vhodné se před zahájením studia se všemi seznámit.

	důležité informace		odkaz na právní předpis, na paragraf
	dobrý tip		kontrolní otázka
	doporučená literatura		shrnutí učiva
	test		

1.2 | Použitá terminologie 1/2

dobrovolník (volunteer) - fyzická osoba vykonávající ve prospěch jiné organizaci nebo celé společnosti práci bez nároku na odměnu

dotace (subsidy) - dar, obvykle finanční, poskytnutý z veřejných rozpočtů (státní rozpočet, rozpočet měst a obcí apod.) neziskové organizaci nebo jednotlivci na veřejně prospěšný účel

cíl (goal) - žádoucí situace, které si má být dosaženo za použití prostředků nebo technické pomoci o které se žádá (dílní cíl, konkrétní cíl)

časový plán (timeline) - časový plán, znázorňující časy plánovaných událostí nebo činností v projektu

databáze (data base) - počítačový soubor, skládající se ze záznamů, které mají podobnou strukturu a obsahují např. informace o sponzorech

dílní cíle (objectives) - konkrétně měřitelný výsledek, jehož dosažení umožní splnění hlavního cíle

efektivita (effectiveness) - efektivita projektu závisí na jeho úspěchu - dosáhl toho, co bylo zamýšleno? "Efekt" je "výsledek"

filantropie (philanthropy) - doslovně znamená "lidumilnost". Označuje akt poskytnutí daru, prostředků pro grant

fundraising (fundraising) - získávání či žádání o prostředky pro organizaci, projekt, program apod.

grant (grant) - dar, obvykle finanční, poskytnutý grantovou organizací neziskové organizaci nebo jednotlivci na veřejně prospěšný účel

hodnocení (evaluation) - způsob, jak měřit efektivitu nebo účinnost. Bylo dosaženo dílních i hlavních cílů?

honorář (honorarium) - poplatek za služby. Například se může jednat o odměnu pro pozvaného odborníka, který přednáší v projektu

komunita (community) - souhrn osob, které žijí v určitém prostoru, kde vykonávají každodenní aktivity, obvykle tvoří autonomní jednotku (např. čtvrť, sídliště, obec, město)

konference (conference) - shromáždění (zpravidla kratší než seminář, ale ne vždy), zaměřené na sdílení a šíření informací, spíše než na přednášení nebo školení

konkrétní cíle (specific aims) - při psaní grantové přihlášky znamená totéž, co dílčí cíle

kurz, školení (training) - má více "pracovní" náplň. Zpravidla se týká bezprostřední přípravy na zaměstnání, mohou se konat na pracovišti a vést je mohou příslušní profesionálové. Tato forma vzdělávání zpravidla nezahrnuje zkoušky a nekoná se ve vzdělávacích institucích

metodologie (methodology) - popisuje postup, pomocí kterého má být dosaženo cíle. Jedná se o odpověď na otázku "jak"

nevládní (nezisková) organizace NNO (non-governmental (non-profit) organisation NGO) - právnická osoba založená k naplňování veřejně prospěšného účelu. Případný hospodářský výsledek používá k naplňování veřejně prospěšného účelu a nerozděluje jej mezi zakladatele či zaměstnance. Nezisková organizace není zřízena ani kontrolována státní mocí. Nevládní organizace mohou působit na všech úrovních: lokální, regionální, národní i mezinárodní

občanská společnost (civil society) - společnost umožňující lidem svobodně se sdružovat, vytvářet více či méně formalizované organizace a jejich prostřednictvím se podílet na řešení jednotlivých osobních, skupinových či společenských problémů. Přímá účast lidí posiluje vědomí jejich odpovědnosti za sebe i za své okolí, pocit sounáležitosti s obcí, místem či krajem a přispívá k rozvoji demokracie.

1.3 | Použitá terminologie 2/2

pracovní seminář (workshop) - shromáždění osob, trvající obvykle tři až pět dní, kde se předpokládá velmi aktivní zapojení účastníků

program (program) - dlouhodobější plán činnosti, zpravidla delší než šest měsíců

programové činnosti (program activities) - jedná se o odpověď na otázku "co". Co udělám pro to, abych dosáhl dílčích cílů nebo hlavního cíle?

projekt (project) - obecně používané označení kratšího plánu činnosti (méně než šest měsíců)

předběžná žádost (letter of enquiry) - dopis. seznamující s činností organizace a obsahující žádost o podporu

přímá pomoc (direct assistance) - grant, ve kterém je místo finančních prostředků darován materiál nebo služby

region (region) - území vymezené na základě společných geografických, kulturních, historických a sociálních rysů

seminář (seminar) - shromáždění osob, zejména za účelem vyučování nebo školení, trvající obvykle několik dní (pracovní seminář, kurz)

stipendium (stipend, scholarship) - finanční prostředky vyplácené nějaké osobě, zpravidla v průběhu školení nebo studijního programu (podpora studia sociálně slabých studentů, odměna vynikajícím studentům, podpora studia v zahraničí)

strategie (strategy) - v grantových přihláškách "strategie" obvykle znamená totéž co "metodologie"

studie proveditelnosti (feasibility study) - studie, průzkum nebo výzkumný projekt, který ukáže možnost nebo potřebu, realizace projektu; tato studie může být vypracována před podáním grantové přihlášky, aby ji tak mohla podpořit

účinnost (efficiency) - schopnost podat určitý výkon. Jak dobře bylo něco uděláno? "Jak dobře" je stejné jako "jak účinně"

účel (purpose) - při psaní grantové přihlášky znamená účel totéž co cíl

vnější vzhled, formát (format) - struktura a styl grantové přihlášky, včetně toho, jak jsou v textu použity mezery, jak jsou široké okraje, zvýrazněny titulky apod.

zpráva (report) - popis nebo záznam o nějaké události nebo činnosti. Může být finanční, odborná, administrativní nebo vše najednou

životopis (curriculum vitae, USA: resume) - dvou až třístránkové shrnutí vzdělání, pracovních zkušeností, kvalifikace aj.

2 | Úvod

Václav Havel o občanské společnosti: stát se jí nebude bát, ale bude na ni naopak hrdý ...

"Základem demokracie je občanská společnost. Jsou to nejrůznější typy sebestrukturace společnosti zdola. Tedy tvorba a práce institucí do jisté míry samostatných, nezávislých plně na státu, jde o život spolkový, život akademický, neziskové organizace, církve, odbory, ale v určitém smyslu i o samosprávu komunální i krajskou. Člověk je tvor společenský a občanská společnost mu umožňuje svobodně se sdružovat s jinými, a tudíž tvořivěji či autentičtěji žít. Zároveň významně přispívá ke stabilitě státu. Je to totiž mimo jiné nejlepší obrana proti každému pokusu uzurpovat moc.

Občanská společnost se po desetiletích potlačování či neexistence rodí těžko a dlouze. Za dvacet let bude daleko rozvinutější než dnes. Stát se jí nebude bát, ale bude na ni naopak hrdý. A bude jí vycházet vstříc. Například tím, že určité procento daní budou moci občané i organizace posílat rovnou neziskovým subjektům, které si sami vyberou, tedy bez nákladného a centralistického prostřednictví státního

rozpočtu."

...

Česká televize 14. 11. 2009, celý přepis projevu na adrese

<http://www.euroskop.cz/38/14413/clanek/projev-vaclava-havla-u-prilezitosti-20-vyroci-revoluce/>

Zdroj: Euroskop.cz

3 | Neziskové organizace

Z hlediska financování rozdělujeme národní hospodářství na **ziskový a neziskový sektor**. **Nevládní neziskové organizace se řadí mezi sektor neziskový**. Ten se dále dělí na sektor **veřejný, soukromý** (sem řadíme NNO) a **sektor domácností**.

Nestátní neziskové organizace tedy patří do tzv. neziskového soukromého sektoru, někdy také nazývaného jako třetí sektor.

3.1 | Neziskový sektor

Neziskový sektor

- je důležitou součástí ekonomického i politického prostředí každé vyspělé země.
- je velmi pestrý a pokrývá řadu lidských potřeb:
  - rozvoj duchovních hodnot,
  - ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot,
  - ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic,
  - rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu,
  - výkon státní správy,
  - obrana státu atd.

3.2 | Členění institucí a organizací neziskového sektoru

1. Státní neziskové organizace:

- **rozpočtové organizace** (finanční zdroje výhradně z veřejných rozpočtů)
- **příspěvkové organizace** (většinu financí získávají z rozpočtu, ovšem mohou mít i jiné zdroje příjmů)

Působnost: Především státní školství, státní zdravotnictví, instituce na ochranu životního prostředí, kulturních památek, celá oblast státní správy atd.

2. Nestátní neziskové organizace:

- **do 31.12.2013**

- **církevní organizace** (organizace věřících zajišťující pro členy i nečleny bohoslužby, centra pro rodinu, charity, semináře apod.)

- **občanská sdružení** - sdružení občanů k rozličným účelům (jednorázovým i dlouhodobým) dle [zákona č. 83/90 Sb.](#) Registraci provádí Ministerstvo vnitra ČR (blíže internetové stránky www.mvcr.cz)
- **obecně prospěšné společnosti** - zákon o OPS z r. 1995. OPS je právnická osoba založená za účelem poskytování obecně prospěšných služeb. OPS musí zveřejňovat výroční zprávu s přesně stanoveným obsahem
- **nadace** - sdružení majetku k přesně vymezenému účelu. Nejde o sdružení osob. Sdružený majetek je tvořen jednak vneseným majetkem, dary, výnosy z úroků, nájemného, cenných papírů a dále příjmy z loterií, tombol, veřejných sbírek a akcí.

(1998 - novela zákona o nadacích a nadačních fondech; ukládá povinnost, aby každá nadace měla nadační jmění minimálně 500.000,- Kč)

• od 1.1.2014

- **evidované právnické osoby** - (církvní neziskové organizace) se nadále řídí podle [zákona č. 3/2002 Sb.](#), o církvích náboženských společnostech.
- **občanská sdružení** (nejrozšířenější forma neziskových organizací) přestala od 1. ledna 2014 existovat (zákon 83/1990 Sb. o sdružování občanů byl zrušen), místo nich zavádí [nový Občanský zákoník](#) právní formu zapsaný spolek (zkratka z.s.).
  - dosavadní sdružení mají tři roky na to, aby uvedla své základní dokumenty i způsoby fungování do souladu s novou právní úpravou. Pokud nebudou schopny nové úpravě vyhovět, mají též možnost transformace na další nové formy ústav nebo sociální družstvo.
- **místo obecně prospěšných společností - ústavy**
  - zákon 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech byl od 1. ledna 2014 zrušen. [V novém Občanském zákoníku](#) je nahradily ústavy.
  - ústav - nová právní forma; označuje právnické osoby ustavené za účelem provozování určité společensky prospěšné činnosti
  - ústav nemá členy (není členská organizace jako spolek), ale má zaměstnance
  - podobně jako dosavadní obecně prospěšné společnosti jsou ústavy vhodné zejména pro poskytování různých druhů veřejně prospěšných služeb.
  - stávající obecně prospěšné společnosti se však transformovat nemusí a mohou i nadále fungovat podle zmíněného zrušeného zákona, není však už možné zakládat nové
  - je však otevřena i možnost transformace, kromě ústavu se mohou stát sociálními družstvy (zákon o obchodních korporacích) – rozvoj sociálního podnikání
- **Modernější úprava nadací a nadačních fondů**
  - [v novém Občanském zákoníku](#) – nová úprava nadací a nadačních fondů (zákon 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech byl zrušen)
  - nadace a nadační fondy se staly podmnožinou tzv. fundací - sdružení majetku, který je určen ke konkrétně vymezenému účelu

3.3 | Základní charakteristiky

Nestátní nezisková organizace (NNO) je označována jako organizace, která vznikla za účelem vykonávání veřejně prospěšné činnosti, nikoliv za účelem dosahování zisku.

Komplexní a mezinárodně uznávanou charakteristiku **nestátních neziskových organizací**, která se snaží sledovat problematiku z nejrůznějších možných úhlů, přinesli ve svých studiích profesori

Salamon a Anheier. Oba autoři chápou nestátní neziskový sektor jako soubor institucí, které existují vně státních struktur, avšak slouží v zásadě veřejným zájmům, na rozdíl od zájmů nestátních. Za určující považují **pět základních vlastností**, podle nichž jsou nestátní neziskové organizace:

1. **institucionalizované** (organized) - tj. mají jistou institucionální strukturu, jistou organizační skutečnost, bez ohledu na to, zda jsou formálně nebo právně registrovány;
2. **soukromé** (private) - tedy jsou institucionálně odděleny od státní správy, ani jí nejsou řízeny;
3. **neziskové** (non-profit) - ve smyslu nerozdělování zisku, tj. nepřipouští se u nich žádné přerozdělování zisků vzniklých z činnosti organizace mezi vlastníky nebo vedení organizace;
4. **samosprávné a nezávislé** (self-governing) - jsou vybaveny vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolu vlastních činností;
5. **dobrovolné** (voluntary) - využívají dobrovolnou účast na svých činnostech.

Lze charakterizovat další tři vymezení:

1. **ekonomicko** – finanční vymezení – financování organizace je založeno na dobrovolném příspěvku subjektů
2. **právní vymezení** – NNO je právnická osoba, která je založená za účelem poskytování veřejně prospěšných služeb
3. **funkcionální vymezení** - NNO je účelově zaměřený subjekt, který reaguje na potřeby společnosti a to v oblasti sociální, kulturní, zdravotní, apod.

Jiné možné členění - podle charakteru poslání:

- **organizace veřejně prospěšné** (Public Benefit Organizations - PBO)
  - jsou založeny za účelem poslání spočívající v produkci veřejných a smíšených statků, které uspokojují potřeby veřejnosti - společnosti
  - příklad: charita, ekologie, zdravotnictví, vzdělávání, veřejná správa,
- **organizace vzájemně prospěšné** (Mutual Benefit Organizations - MBO),
  - jsou založeny za účelem vzájemné podpory skupin občanů (i právnických osob), které jsou spjaty společným zájmem. Jejich posláním je tedy uspokojování svých vlastních zájmů a veřejná správa dbá, aby se jednalo o takové zájmy, které jsou ve vztahu k veřejnosti korektní, tedy neodporují zájmům druhých občanů a právnických osob.
  - příklad: realizace aktivit v kultuře, tělesné kultuře, aktivit konfesních a profesních zájmů, ochrany zájmů skupin apod.

3.4 | Historie neziskových aktivit v ČR

Filantropie u nás má své kořeny v **křesťanské filozofii**. Charitativní činnost, která vycházela z křesťanského učení o lásce k bližnímu, se zaměřovala zejména na péči o chudé,

sirotky, staré lidi a zdravotně postižené. Již od 13. století vznikaly nadace, které byly zaměřeny zejména na podporu církví a duchovního vzdělávání.

S **husitskou revolucí** přišlo i první významné oslabení postavení katolické církve na poli filantropie. Posílil se vliv městského stavu a dobročinným aktivitám se významně začaly věnovat řemeslnické cechy. K obnovení dominantní pozice katolické církve došlo po roce 1620 za podpory Habsburků formou tzv. **rekatolizace**. Pod vlivem myšlenek renesance a humanismu však stát postupně svou moc nad církví upevnil tak, že ji začal ze sociální péče a vzdělávání vytlačovat. V období **osvícenství**, za vlády Josefa II., byla sociální péče centralizována v rukou státu. Mnoho klášterů bylo zrušeno, jejich vlastnictví zkonfiskováno a předáno do rukou světské charity a nadací založených pro humanitární účely. Nad nadacemi byl stanoven státní dohled zemské vlády.

K významnému rozvoji spolkové činnosti došlo v období **Národního obrození** (zhruba od roku 1830). Vlastenecké snahy o kulturní a politickou emancipaci s sebou přinesly i nebývalý nárůst různých společností, nadací a spolků, které podporovaly rozvoj národní kultury, umění, vědy a vzdělávání. Většina těchto aktivit probíhala odděleně po dvou národních liniích - české a německé.

Se založením **Československé republiky v roce 1918** se spolkové aktivity dále rozvíjely zejména na základě národnostního principu (spolky české, německé, židovské, polské, rusínské aj.). Vznikla i řada neziskových organizací, které měly svůj vzor v zahraničí, zejména v USA (YMCA - "young men's christian association", YWCA - "young women's christian association"). Dá se říci, že po dobu trvání první Československé republiky prožíval neziskový sektor svůj "zlatý věk".

Slibný vývoj v oblasti neziskového sektoru byl však přerušena **německou okupací** v r. 1938, která vyústila v II. světovou válku. Okupační režim mnohé NNO zrušil, ostatní byly reorganizovány na přísně centralizované instituce sloužící státní moci. Po válce společně s obnovováním demokracie začalo i obnovování neziskového sektoru. Obnovilo se přes 10 000 spolků, některé z těch nejvýznamnějších (Sokol) se však dostaly pod silný vliv politických stran.

Po **komunistickém puči** v r. 1948 byl znovu nastolen totalitní politický systém, který sdružování občanů omezil na centrálně řízené masové organizace. Spolkový život byl zastaven vytvořením akčních výborů, které pod záminkou očišťování veřejného života od reakčních a protisocialistických sil nahradily volené orgány NNO. Majetek spolků a církevních organizací byl zkonfiskován a jednotlivé organizace byly sloučeny do jednotných "dobrovolných organizací" Národní fronty. Zapojení občanů bylo často pouze formální, vynucené režimem. Služby poskytované NNO v oblastech školství, zdraví a sociální péče byly zcela nahrazeny státem, který si vytvořil vlastní, tzv. státní neziskový sektor skládající se ze z rozpočtových a příspěvkových organizací (ROPO).

Tvrdé omezování občanského života se dařilo komunistické straně udržet do počátku 60. let, kdy nastalo období politického uvolňování, které pokračovalo do období **Pražského jara** v roce 1968. V tomto období se významně zvýšil zájem občanů o veřejné záležitosti - byla obnovena aktivita několika významných NNO (Junák, Sokol), uspořádány různé sbírkové akce (Konto SOS) a vznikaly nové politické organizace (KAN, Klub 231), které reagovaly na změnu společenské situace. Toto krátké období aktivní občanské iniciativy bylo násilně přerušeno, tentokrát vpádem vojsk Varšavské smlouvy a následným obdobím "normalizace". Ojedinelé projevy občanské aktivity (hnutí Charta 77, VONS - "výbor na obranu nespravedlivě stíhaných") byly vystaveny tvrdé represi a nebylo jim umožněno získat širší podporu. Situace se začala měnit až v osmdesátých letech, společenské změny vyvrcholily revolucí v roce 1989.

Znovuoživením organizací typu YMCA, YWCA, Skaut aj. bylo **po roce 1989** navázáno na bohatou českou tradici. Stále se však potýkáme s dědictvím komunistického režimu, které působí jako brzda rozvoje neziskového sektoru v ČR. Je patrné zejména v postoji státu, který podléhá státně paternalistickým očekáváním obyvatelstva a jenom pomalu se snaží zbavit se centralistických tradic státní správy. Zejména v období Klausovy vlády bylo hodnocení spolupráce státu a neziskového sektoru velmi negativní. Za problém bylo považováno zejména to, že stát neumožňoval větší daňové zvýhodnění dárců a NNO byly silně závislé

na podpoře státu. Řešení této situace je spatřováno zejména v decentralizaci systému financování NNO, tj. v přechodu na financování přes regiony a obce a v příslušných legislativních úpravách.

3.5 | Etapy vývoje neziskového sektoru od roku 1989

Neziskový sektor navazuje v dnešní České republice na bohatou tradici. Nadace a spolky měly vždy významný podíl na národní, kulturní a politické emancipaci (viz například Národní obrození, vznik Československé republiky v roce 1918, Sametová revoluce v roce 1989). Tradice spolkové činnosti a neziskových organizací byla zpřetrhána v době totalitních režimů – fašistického a komunistického, kdy byla svobodná iniciativa občanů nežádoucí.

Rok 1989 přinesl v této oblasti zásadní změnu. Začaly vznikat tisíce nestátních neziskových organizací a celý sektor prošel od té doby řadou změn, které můžeme rozdělit do **čtyř etap**:

1990 – 1992

Atmosféra doby se odrazila v prvních právních úpravách neziskového sektoru (zákon o sdružování a právní úprava nadací) a v založení Nadačního investičního fondu. Vznikla Rada pro nadace jako poradní orgán vlády pro otázky NNO. Liberální politika státu v této době vytvořila podmínky k nastartování veřejně prospěšné činnosti, kterou v počátcích významně podpořili také zahraniční dárci s cílem rozvinout tento pilíř demokratické společnosti.

1993 – 1996

Stát formoval svůj vztah k neziskovému sektoru zpočátku skepticky a rezervovaně (nedostatek vůle rozdělit Nadační investiční fond, váhání nad novým zákonem o nadacích). Představy o neziskovém sektoru ovlivňuje debata dvou vůdčích politických osobností, Václava Havla a Václava Klause, o podstatě tzv. občanské společnosti. Státní politika v této době zaostala za vlastním samovolným vývojem neziskového sektoru; přesto státní podpora neziskovému sektoru zůstala stabilní (2 až 3 mld. Kč).

1997 – 2001

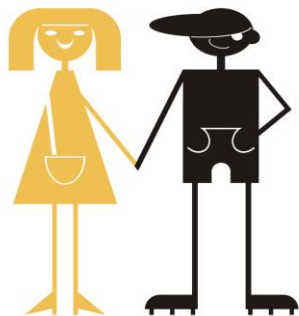
Vztah státu k neziskovému sektoru se stal intenzivnějším a přesnějším. Nový zákon o nadacích vedl ke konsolidaci nadační sféry, proběhla příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Byla obnovena činnost Rady vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) a došlo k rozdělení prvních finančních prostředků z Nadačního investičního fondu.

2002 – dnes

V tomto období došlo ke dvěma velkým změnám. Za prvé byly v rámci reformy veřejné správy vytvořeny kraje, které začaly zásadním způsobem ovlivňovat situaci NNO v regionu. Za druhé přineslo členství v EU výzvu v podobě možnosti navazovat partnerství a využívat fondy EU v rámci aktivit neziskových organizací.

Členství České republiky v EU může do budoucna výrazně posílit význam a vliv mnoha nestátních neziskových subjektů a lépe tak pomoci všem, kteří jsou na jejich aktivitách závislí.

3.6 | Členové NNO

Typem nestátní neziskové organizace, které jsou vytvářeny na základě sdružování občanů a na členské bázi, jsou občanská sdružení. **Mezi členy občanských sdružení patří téměř polovina české dospělé populace (47 %).**

Ještě před 5 lety přitom uvedla členství ve sdruženích jen asi třetina lidí. Je pravděpodobné, že se zvýšilo povědomí veřejnost o činnosti a prospěšnosti NNO, lidé začali více vyhledávat spolky jako způsob prožívání volného času a součást kulturního života a že se zvětšila vzdělaná a zajištěná střední třída populace, která je tradičně oporou aktivit v neziskovém sektoru. V každém případě jde o pozorovatelný pozitivní trend.

Občané České republiky jsou nejčastěji členy sportovních organizací (16 %) a často jsou členy zájmových organizací, jako jsou zahrádkáři a pěstitelé (6 %), dobrovolní hasiči (6 %) nebo organizace rybářů (5 %). Mezi členy sdružení mírně převažují muži nad ženami – členy nějakého občanského sdružení tvoří v 53 % muži a ve 42 % ženy. Do aktivit neziskových organizací se přitom zapojují nejčastěji lidé s průměrnými a vyššími měsíčními příjmy. Lidé s nízkými příjmy a se základním vzděláním se zapojují do společenských organizací výrazně méně. Nejvyšší podíl členů ve sdruženích je mezi přívrženci ODS a KDU-ČSL.

O aktivitě členů občanských sdružení dostatečně vypovídá také fakt, že je mezi nimi mnohem méně nevoličů (lidí, kteří nechodí k volbám), než v běžné populaci. Jinými slovy se dá říci, že členové občanských sdružení jsou aktivní občané – voliči.

Na rozvoj neziskových organizací se zaměřuje Informační centrum neziskových organizací (ICN). Mezi jeho hlavní cíle patří profesionalizace činnosti neziskových organizací a podpora jejich vzájemné spolupráce. Jde o otevřenou organizaci, která spolupracuje s příspěvkovými organizacemi, veřejnou správou i podnikatelskými subjekty.

ICN poskytuje neziskovým organizacím důležité servisní služby – provozuje specializovanou veřejnou knihovnu, spravuje databázi neziskových organizací v České republice, pečuje o databázi finančních zdrojů, vydává informační servis, organizuje semináře a zprostředkovává odborné konzultace.

Úplné informace o činnosti neziskových organizacích v České republice poskytují webové stránky ICN <http://www.neziskovky.cz/>

3.7 | Financování nestátních neziskových organizací

Zdroje financování jsou rozděleny dle následujících kritérií:

1. dle charakteru zdroje
  - o finanční zdroje
  - o nefinanční zdroje
2. dle geografického původu zdroje
  - o domácí zdroje
  - o zahraniční zdroje
3. dle prostředků organizace
  - o z interních zdrojů (vlastní činnost)

- o z externích zdrojů (veřejné, individuální a soukromé zdroje)
- 4. dle způsobu nabytí
  - o přímé
  - o nepřímé

Dle účelu vkladu jsou děleny na:

1. vlastní zdroje - prostředky, které poskytují členové nebo je získává organizace vlastní činností
2. cizí zdroje - finance získané na určitou dobu, je potřeba je za čas vrátit (půjčky)
3. potencionální zdroje - prostředky získané pro organizaci na podporu své činnosti (peníze z veřejných rozpočtů, dary,...)

Příprava finančních podkladů projektu

položkový rozpočet projektu - jedna z nejdůležitějších součástí projektu

- pořádně si přečíst požadavky potencionálního dárce
- nepodhodnocovat ani nepřeceňovat jednotlivé položky
- podrobnost a průhlednost rozpočtu
- nezapomenout na příjmovou část rozpočtu
- větší položky vždy vysvětlit
- u osobních nákladů popsat: pracovní náplň, typ smlouvy (PS, DPP, DPČ), výši úvazku
- položky jako "různé náklady", "jiné náklady", "ostatní náklady" raději nepoužívat

Finanční plánování, platební kalendář

- platební kalendář vyjadřuje časovou posloupnost příjmů a výdajů
- umožňuje reagovat na případné nesoulady mezi zdroji a potřebami - pozitivní i negativní
- umožňuje rozlišovat potřebu krátkodobých a dlouhodobých zdrojů - podklad pro fundraising
- důležité pro řídicí a rozhodovací proces v organizaci

Fundraising

Fundraising v sobě zahrnuje metody a postupy, jak získat finanční a jiné prostředky na činnost neziskové organizace. Získávání finančních prostředků je dlouhodobým procesem, který začíná efektivním plánováním a končí podrobným zhodnocením, které umožní zjistit, jaká metoda fundraisingu je pro konkrétní organizaci nejvýhodnější.

Mezi metody fundraisingu patří:

- Inzerce
- Pořádání kulturních akcí, benefice, sbírky
- Letáky, poštovní kampaň
- Telefonní kampaň
- Členské poplatky
- Osobní jednání
- Odkaz, závěť
- Příjmy z vlastní činnosti
- Žádost o grant

4 | Legislativa

Základní předpisy

- [Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník \(NOZ\)](#)
- [Zákon 90/2012 Sb., o obchodních korporacích \(ZOK\)](#)
- [Zákon 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob](#)
- [Zákon 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech](#)
- [Zákon 262/2006 Sb., zákoník práce](#)

Účetní a daňové předpisy

- [Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví](#)
- [Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v aktuálním znění](#)
- [Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech](#)
- [Zákon 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty](#)
- [Zákon 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí](#)
- [Zákonné opatření senátu 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí](#)

Veřejné sbírky, loterie a tomboly, dobrovolnictví

- [Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách](#)
- [Zákon 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách](#)
- [Zákon 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě](#)

Sociální služby, zaměstnávání postižených osob

- [Zákon č. 108/2006 o sociálních službách](#)
- [Zákon 435/2004 Sb., o zaměstnanosti](#)

4.1 | Nový občanský zákoník

Od prvního ledna 2014 vstoupila v platnost velká rekodifikace soukromého práva, jejíž součástí je i nový **Občanský zákoník** a **zákon O obchodních korporacích** nahrazující dosavadní Obchodní zákoník. Změny, které tato rekodifikace přinesla, se dotýkají i neziskových organizací.

1) Z občanských sdružení se stávají spolky

Nejrozšířenější forma neziskových organizací - občanská sdružení, přestala od 1. ledna 2014 existovat (zákon 83/1990 Sb. o sdružování občanů byl zrušen), místo nich zavádí **nový Občanský zákoník** právní formu zapsaný spolek (zkratka z.s.).

Větší důraz by měl být kladen na spolkovou činnost a členský charakter spolků. Dosavadní sdružení mají tři roky na to, aby uvedla své základní dokumenty i způsoby fungování do souladu s novou právní úpravou. Pokud nebudou schopny nové úpravě vyhovět, mají též možnost transformace na další nové formy ústav nebo sociální družstvo.

2) Modernější úprava nadací a nadačních fondů

Přímo v **novém Občanském zákoníku** najdeme rovněž **novou úpravu nadací a nadačních fondů** (také starý zákon 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech byl zrušen). Nadace a nadační fondy se staly podmožinou tzv. fundací, což by měla být sdružení majetku sloužící ke konkrétně vymezenému účelu. Změny ocení zvláště nadační fondy, kterým nová legislativa otevírá možnosti širších aktivit. Obecně

prospěšné společnosti by měly časem nahradit ústavy.

Nová právní forma ústav, kterou rovněž zavádí nový Občanský zákoník, označuje právnické osoby ustavené za účelem provozování určité společensky prospěšné činnosti. Ústav není členská organizace jako spolek a funguje spíše na zaměstnaneckém principu. Podobně jako dosavadní obecně prospěšné společnosti jsou ústavy vhodné zejména pro poskytování různých druhů veřejně prospěšných služeb.

3) Co se stalo s existujícími obecně prospěšnými společnostmi?

Zákon 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech byl od 1. ledna 2014 zrušen, nahradila jej [nová úprava ústavů obsažená v novém Občanském zákoníku](#). Stávající obecně prospěšné společnosti se však transformovat nemusí a mohou i nadále fungovat podle zmíněného zrušeného zákona, není však už možné zakládat nové. Nicméně i možnost transformace je pro ně otevřena, kromě ústavu se nabízí ještě možnost, aby se staly sociálními družstvy.

4) Sociální družstva vychází vstříc sociálnímu podnikání

Odpovědí na rozvoj sociálního podnikání je nová právní forma sociální družstvo, kterou najdeme v zákoně o obchodních korporacích. Jde o družstva fungující na neziskových principech (nedochází v nich např. ke zhodnocování vkladů), sloužit by měla především sociální a pracovní integraci znevýhodněných osob.

5) Pro evidované právnické osoby (církvní neziskové organizace) zůstává vše při starém

Evidované právnické osoby se nadále řídí podle [zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech](#).

Aktuálně existují tedy v České republice následující formy neziskových organizací:

- spolky
- obecně prospěšné společnosti
- ústavy
- nadace
- nadační fondy
- evidované právnické osoby (církvní)

5 | Nadace

Co jsou nadace a co dělají?

Cílem nadací je dávat peníze tam, kde je to potřeba. Nadace svými financemi pomáhají v nejrůznějších oblastech lidských aktivit. Podporují např. péči o staré lidi, postižené děti, podílejí se na záchraně kulturních památek, ochraně životního prostředí a pomáhají v mnoha dalších potřebných oblastech. Cílem nadací není přímá péče o klienty či poskytování služeb, nýbrž finanční podpora a propagace dobrých věcí. Za tímto účelem shromažďují peníze a též budují a spravují své nadační jmění.

5.1 | Nadace jako účelová sdružení majetku

Finanční povaha nadací - "nadace je sdružením majetku"- je jejich hlavním specifickým a odlišuje je od neziskových organizací operační povahy, jako jsou občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti či účelová zařízení církví. Hlavním posláním nadací je tedy poskytování nadačních příspěvků - grantů - třetím osobám (zejména z výnosů z vlastního majetku a dalších příjmů). Svou podstatou tak představují zdroje finančních prostředků pro veřejně prospěšné aktivity a podílejí se na podpoře mnoha různorodých oblastí a aktivit ve všech regionech České republiky.

Kromě jejich hlavní funkce vyplývající ze zákona se nadace zabývají i dalším činnostmi - pořádají benefiční akce, sbírky, tomboly, vydávají publikace apod. Nadace často rychle zasahují v naléhavých (krizových)

situacích (přírodní katastrofy, válkou zničené regiony), mají úlohu iniciátorů společenských změn i důležitých procesů.

5.2 | Legislativní zakotvení nadací v ČR

Základní legislativní prostředí pro činnost občanských neziskových organizací v ČR bylo vytvořeno již v roce 1992, včetně zákonem stanovených obecně prospěšných účelů, na které je možné poskytnout dary s daňovou úlevou pro dárcce. Zlomovým bodem pro legislativní prostředí nadací v ČR bylo přijetí prvního samostatného návrhu zákona upravující nadační sektor - Zákona o nadacích a nadačních fondech [č. 227/1997 Sb.](#), s účinností od 1. 1. 1998. Přechodná ustanovení nového zákona vyvolala nutnost přeregistrace původních nadací. Na počátku rok 1997 bylo zhruba 5000 nadací, zřízených podle občanského zákoníku a registrovaných u okresních úřadů, poté, co se podařilo jednotlivým nadacím projít přeregistrací, počet nadací již tolik nestoupal.

5.3 | Registrace nadace

Nadace může být zřízena v podstatě kýmkoliv - například soukromou osobou, podnikem, neziskovou organizací, obecní i státní institucí. Nadace se zřizuje nadační listinou (příp. smlouvou, pokud je zřizovatelů více) nebo také závětí. Při jejím založení zřizovatel vytváří nadační jmění, jehož minimální výše činí **500 000 Kč**. Vkladatelé majetku do nadace se tohoto majetku vzdávají ve prospěch účelu, kterému nadace slouží. V případě zániku nadace se finanční vklad nemůže vrátit původnímu zakladateli, nýbrž přechází na jinou nadaci s podobným účelem.

K návrhu na zápis nadace do nadačního rejstříku musí zřizovatel předložit originály nebo ověřené kopie následujících dokumentů (podpisy na přiložených dokumentech musí být úředně ověřeny):

- výpis z rejstříku trestů členů správní rady, dozorčí rady, respektive revizora
- prohlášení členů správní a dozorčí, že splňují všechny podmínky stanovené zákonem pro výkon uvedené funkce
- prohlášení správce vkladu o tom, jak spravuje vklad zřizovatele
- doklad o nadačním jmění - smlouvu o vedení účtu u banky a výpis z účtu, znalecký posudek na nepeněžitý vklad do nadačního jmění
- je-li zřizovatelem právnická osoba, doklad o tom, že je právnickou osobou
- souhlas majitele domu, v němž je sídlo nadace, s umístěním sídla
- výpis z katastru nemovitostí, v němž je sídlo nadace

5.4 | Správa nadace

Nadace je spravována správní radou, která je zodpovědná za správu majetku nadace, řídí její činnost a rozhoduje o všech náležitostech nadace: vydává statut, volí nové členy správní a dozorčí rady, schvaluje rozpočet, roční účetní uzávěrku a výroční zprávu, rozhoduje o udělování nadačních příspěvků, o zvýšení nadačního jmění, o sloučení nadace atd. Správní rada nadace musí mít nejméně tři členy, jejich funkční období je tříleté.

5.5 | Činnost nadace

Nadace vyvíjejí svou činnost v souladu se zákonem [č. 227/1997 Sb.](#) (jsou veřejně kontrolovatelné).

Zejména poskytují nadační příspěvky, které mohou mít formu finanční (granty), nebo věcnou.

Nadace musí každoročně vydávat výroční zprávu, která je uložena u krajského soudu, kde je nadace registrována. Veřejnost má právo do této uložené zprávy nahlédnout.

Nadace vždy vede podvojný účetnictví bez ohledu na výši příjmů a majetku a vždy musí mít roční závěrku a audit.

Zřizovatel nadace zůstává jejím zřizovatelem po celou dobu, z této pozice nemůže odstoupit a sám nemůže rozhodnout o zrušení nadace.

Nadaci je možno zrušit, pokud neposkytuje nadační příspěvky v období dvou let.

Nadace přijímá nadační dary.

Zřizovatel může soudu podat návrh na zrušení nadace v případě, že nadační jmění nepřináší trvale žádný výnos, nadace nemá jiný majetek a nemůže tak plnit účel, pro který byla zřízena.

5.6 | Další důležité údaje

V současné době je v České republice registrováno přes 360 nadací. Nadace tvoří přibližně 1% ze všech českých neziskových organizací. Velká řada nadací v naší republice pracuje na bázi dobrovolnosti - bez placených zaměstnanců.

Některé nadace se také sdružují v rámci Asociace nadací při Fóru dárců. Tyto nadace přijaly pro své fungování Etický kodex.

6 | Majetkové daně a NNO

Přehled daní týkajících se neziskových organizací

6.1 | Daň z pozemků

Daň se řídí zákonem [č. 338/1992, o dani z nemovitých věcí](#) (dříve o dani z nemovitostí).

U pozemků využívaných pro veřejně prospěšné činnosti se uplatňuje široká paleta osvobození. Tyto pozemky nesmí být využívány k podnikatelské činnosti nebo pronajaty. Jde o pozemky tvořící jeden funkční celek se stavbou nebo jednotkou:

1. **pozemky tvořící jeden funkční celek s budovou nebo jednotkou ve vlastnictví obecně prospěšných společností, spolků, odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, mezinárodních odborových organizací a jejich pobočných organizací,**

2. **pozemky tvořící jeden funkční celek se zdanitelnou stavbou nebo jednotkou sloužící**
o škole nebo školskému zařízení zapsanému ve školském rejstříku,
o poskytování péče o děti do 3 let věku na základě oprávnění provozovat živnostenské podnikání,
o muzeu nebo galerii, které spravují sbírky zapsané do centrální evidence sbírek muzejní povahy vedené Ministerstvem kultury,
o knihovně vedené v evidenci knihoven,
o veřejnému archivu podle zákona upravujícího archivnictví a spisovou službu,
o zdravotnickému zařízení uvedenému v rozhodnutí o udělení oprávnění k poskytování zdravotních služeb,
o zařízení sociálních služeb,
o fundaci nebo ústavu k jimi vykonávané veřejně prospěšné činnosti,
3. **pozemky tvořící jeden funkční celek s budovou nebo jednotkou sloužící k vykonávání náboženských obřadů registrovaných církví a registrovaných náboženských společností podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti, dále s budovou nebo jednotkou sloužící k výkonu duchovní správy těchto církví a náboženských společností,**

6.2 | Daň ze staveb

Daň se řídí zákonem [č. 338/1992, o dani z nemovitých věcí](#) (dříve o dani z nemovitostí).

Předmětem daně ze staveb a jednotek je, nachází-li se na území České republiky,

a) zdanitelná stavba, a to

- budova, kterou se pro účely daně z nemovitých věcí rozumí budova podle katastrálního zákona,
- inženýrská stavba uvedená v příloze k tomuto zákonu,

b) jednotka.

Předmětem daně ze staveb a jednotek není budova, v níž jsou jednotky.

Od daně jsou osvobozeny stavby a jejich části ve vlastnictví sdružení občanů a obecně prospěšných společností (například stavby tělovýchovných zařízení, zájmových spolků, charitativní spolků apod.).

Osvobození je podmíněno opět tím, že stavby nejsou pronajaty nebo využívány k podnikání. U sdružení občanů a obecně prospěšných organizací se k osvobození navíc váže povinnost podat daňové přiznání stejně jako u všech dále jmenovaných osvobození.

Stejně jako u daně z pozemků se často osvobození vztahuje k veřejně prospěšnému účelu využití stavby. Jde zejména o stavby a jejich části:

- budovy nebo jednotky ve vlastnictví registrovaných církví a registrovaných náboženských společností podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti sloužící k vykonávání náboženských obřadů a k výkonu duchovní správy těchto církví a náboženských společností,
- budovy nebo jednotky ve vlastnictví obecně prospěšných společností, spolků, odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, mezinárodních odborových organizací a jejich pobočných organizací,
- zdanitelné stavby nebo jednotky sloužící
  - o školám a školským zařízením zapsaným ve školském rejstříku,
  - o poskytování péče o děti do 3 let věku na základě oprávnění provozovat živnostenské podnikání,
  - o muzeím a galeriím, které spravují sbírky zapsané do centrální evidence sbírek muzejní povahy vedené Ministerstvem kultury,
  - o knihovnám vedeným v evidenci knihoven,
  - o veřejným archivům podle zákona upravujícího archivnictví a spisovou službu,
  - o zdravotnickým zařízením uvedeným v rozhodnutí o udělení oprávnění k poskytování zdravotních služeb,

o zařízením sociálních služeb,
o fundaci nebo ústavu k jimi vykonávané veřejně prospěšné činnosti,
o spolkům zdravotně postižených občanů.

Dále lze osvobození uplatnit u staveb sloužících výlučně ke zlepšování stavu životního prostředí (§9 odst. 1 písm. m) citovaného zákona).

Zdaňovacím obdobím daně z pozemků a daně ze staveb je kalendářní rok. Rozhodný je vždy stav k 1. 1. příslušného zdaňovacího období a ke změnám během něj se nepřihlíží.

Daňové přiznání k dani z nemovitostí poplatník podává příslušnému správci daně do 31. ledna zdaňovacího období, a to pouze pokud mu daňová povinnost nově vznikne nebo dojde ke změně v okolnostech rozhodných pro vyměření daně. Změní-li se vlastník nemovitosti, podává úplné daňové přiznání. Při změně výměry nemovitosti, vzniku nebo zániku osvobození apod. se dává dílčí daňové přiznání. Povinně se také oznamuje zánik daňové povinnosti.

6.3 | Daň dědická a darovací od roku 2014

K 31. 12. 2013 byl zrušen zákon č. 357/1992 SB., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí (často nazýván „zákon o trojdani“). Problematika dědění a darování se přesunula ze zrušeného zákona o trojdani do zákona [č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů](#) (dále jen „ZDP“).

Otázku dědění není již třeba v daních řešit, protože ZDP považuje bezúplatný příjem z nabytí dědictví nebo odkazu za osvobozený, a to jak pro fyzickou osobu (§4a písm. a) ZDP), tak pro právnickou osobu (§19b odst. 1 písm. a) ZDP).

Darování je v zákoně o daních z příjmů zakotveno v nově používaném pojmu bezúplatný příjem. Lze říci, že se ze zákona o trojdani přesunula prakticky všechna osvobození pro fyzické osoby. Konkrétně je osvobození pro fyzické osoby uvedeno v §10 odst. 3 písm. d) ZDP).

V případě právnických osob, které nabývají dary, je jejich zdanění ještě vyšší než doposud, protože jejich sazba daně z příjmů činí aktuálně 19% (u daru do roku 2013 by vyšší sazbu platily až od hodnoty daru 10 mil. Kč, přičemž nejnižší sazba by byla do 1 mil. Kč 7%).

Veřejně prospěšní poplatníci, kteří jsou vymezení dle §17a ZDP (dříve poplatník, který nebyl založen nebo zřízen za účelem podnikání, byť se definice ne zcela kryje s původní – např. již jimi nejsou společenství vlastníků jednotek a profesní komory) mají i nadále osvobozeny dary (nově tedy bezúplatné příjmy), pokud je použijí pro vymezené účely nebo na kapitálovou dovybavenost.

Pokud nemají žádné zdanitelné příjmy, nemusí ani podávat daňové přiznání k dani z příjmů právnických osob a ani oznamovat, že jim žádná daňová povinnost nevznikla (což mají všechny ostatní právnické osoby, kromě společenství vlastníků jednotek, byť by vůbec nevyvíjely činnost).

Mnoha spolkům (dříve občanská sdružení) tedy odpadne administrativní starost v podobě podávání daňového přiznání na přijaté dary, byť je do konce roku 2013 stejně nedanily. Od roku 2014 jsou tyto dary považovány za bezúplatný příjem osvobozený od daně z příjmů podle §19b odst. 2 písm. b) ZDP.

V zákoně je dále stanoveno, že toto osvobození se nepoužije, pokud ho poplatník neuplatní.

6.4 | Daň z převodu nemovitých věcí

Od 1. 1. 2014 platí zákonné opatření Senátu [č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí](#).

Od 1. ledna 2014 není nutné platit znalecký posudek v případě převodu většiny obvyklých nemovitostí:

- byty a rodinné domy
- chalupy, chaty a objekty určené pro rekreaci
- garáže
- pozemky, které tvoří s uvedenými stavbami funkční celek
- pozemky, jejichž součástí jsou uvedené stavby
- pozemky bez trvalého porostu, na kterých není zřízena stavba a ke kterým nebylo zřízeno právo stavby.

Mění se základ pro výpočet daně. Podle pravidel do roku 2013 se výše daně odvozovala ze sjednané kupní ceny nebo z ceny odhadní (stanovené znalcem v posudku) – vždy z té vyšší z nich.

Od začátku roku 2014 je tomu jinak. Pro finanční úřady už není rozhodující porovnání kupní ceny s odhadem znalce, nýbrž s cenou místně obvyklou - přesněji s cenou směnnou, podle oficiální zákonné terminologie. To je údaj, který na základě typu, polohy a charakteru nemovitosti určuje finanční úřad.

Daň se opět bude platit z vyšší z nich, ale nebude se již počítat s celou cenou, která je v daném místě pro podobnou nemovitost obvyklá, ale pouze s jejími třemi čtvrtinami (75%).

Někteří prodejci nemovitostí tak – vedle znaleckého posudku – ušetří rovněž na dani. Pokud by poplatníkovi porovnání s cenou v místě obvyklou nevyhovovalo nebo by měl pocit, že se mu nevyplatí, může postupovat podle starého principu. Možnost využít znalecký posudek a porovnat kupní cenu s cenou odhadní zůstává zachována. Musí o to ovšem finanční úřad požádat a předložit mu znalecký posudek. Do kalkulace se pak zahrne 75% odhadní ceny. A daň zaplatí z této částky nebo ceny kupní – podle toho, která bude vyšší.

Sazba daně se nemění – nadále činí 4%. Změnou ovšem je, že od 1. ledna 2014 bude možné odečíst si náklady na pořízení znaleckého posudku ze základu daně.

Poplatníkem daně zůstává i v roce 2014 prodávající. S tím, že kupující bude mít (stejně jako dosud) roli ručitele: pokud prodávající daň ve stanovené lhůtě nezaplatí, padá břímě na bedra kupujícího. Vyplatí se tedy ve smlouvě jednoznačně dohodnout, že pokud prodávající daň nezaplatí, může po něm kupující vymáhat sankce. Další alternativou je uložit odpovídající část peněz z platby za nemovitost k notáři až do doby, kdy bude daň zaplacená.

Zákon ale také umožňuje, aby se obě strany smluvně dohodly, že daň zaplatí kupující.

Uvedená pravidla pro převod nemovitostí se týkají pouze převodů za úplatu – tedy prodeje a směn. Nikoliv bezúplatných převodů, jako je dědictví nebo darování, kterým je věnována část 6.3.

7 | Stav občanské společnosti ČR v době vstupu do EU

Předkládané výsledky vycházejí z reprezentativního šetření „*Občanská společnost*“ navazující na výzkum „*Dárcovství a dobrovolnictví*“ z roku 2000. Šetření je součástí mezinárodního výzkumu „*Index občanské*

společnosti“ a bylo realizováno společností **STEM pro NROS v dubnu 2004**¹. Reprezentativní soubor čítá **1018 obyvatel České republiky starších 18 let**, kteří byli vybráni metodou kvótního výběru. Sběr dat provedli školení tazatelé STEM formou face-to-face rozhovorů.

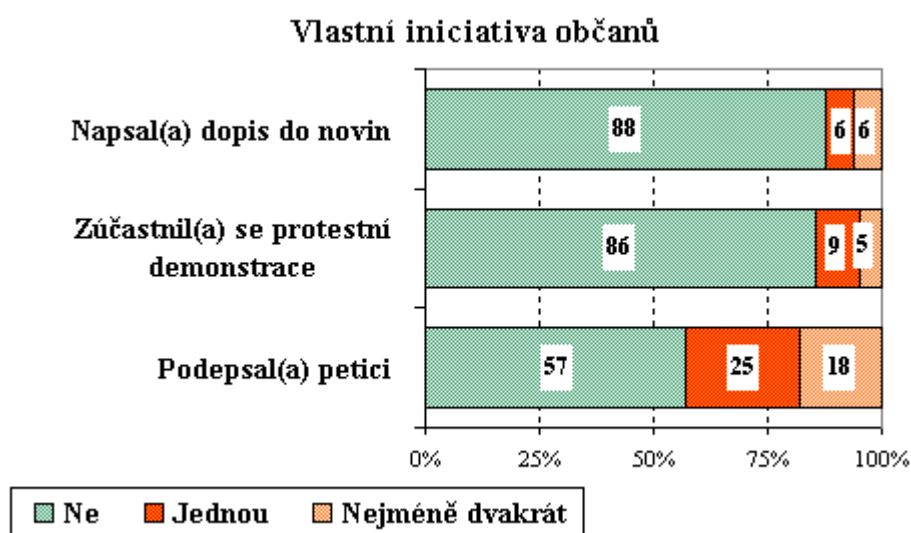
Pramen grafů obsažených v následujících podkapitolách: **STEM, Občanská společnost 2004**

¹ Údaje v grafech uvedených v následujících podkapitolách nejsou od roku 2004 aktualizovány. Vezměte tento fakt, prosím, na vědomí. Informace z průzkumu plní roli zajímavostí, nikoli závazných faktů a dat.

7.1 | Vlastní iniciativa občanů

Podepsání petice je hlavní způsob vyjadřování se občanů k věcem veřejným.

V posledních pěti letech podepsaly alespoň jednu petici dvě pětiny obyvatel (43 %). Již výrazně nižší podíl občanů se podílel na aktivitách, které vyžadují vyšší míru osobní participace. Protestní demonstrace se zúčastnilo jen 14 % lidí a dopis do novin nebo časopisu napsal zhruba každý desátý člověk (12 %). Pohlaví, věk či vzdělání respondenta nemá vliv na to, zda se respondent rozhodl podepsat či nepodepsat petici.

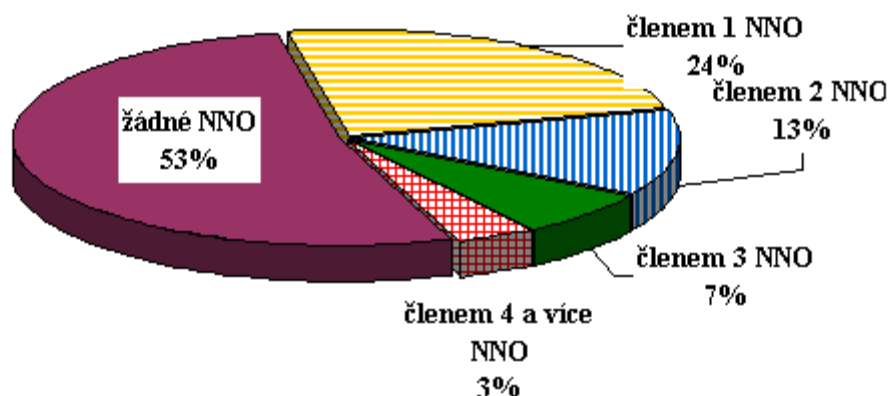

7.2 | Členství občanů v NNO

Téměř polovina Čechů je členem nějaké dobrovolné neziskové organizace.

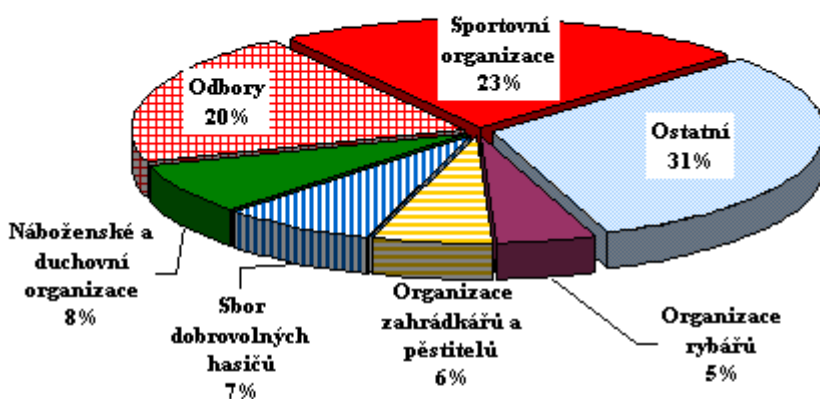
Celkově se k členství v neziskových organizacích přihlásilo 47 % respondentů. Necelá čtvrtina občanů (23 %) přitom uvedla, že je členem více neziskových organizací najednou. Výsledky výzkumu dále ukazují, že členství v NNO má spíše stagnující charakter. Tři pětiny respondentů (62 %) totiž zůstaly členem stejného počtu organizací jako před pěti lety. Zhruba pětina respondentů (22 %) je členem méně organizací. Oproti tomu jen 16 % uvedlo, že je členem více organizací než před pěti lety.

Členství v dobrovolných neziskových organizacích v uplynulých dvanácti měsících

Největší podíl členů mají sportovní organizace (22 %) a odbory (20 %). K členství v náboženských a duchovních organizacích se přihlásilo 8 % obyvatel, následují sbory dobrovolných hasičů (7 %), organizace zahrádkářů a pěstitelů (6 %) a konečně organizace rybářů (5 %).

Členství podle typu neziskové organizace (odpovědi na otevřenou otázku)

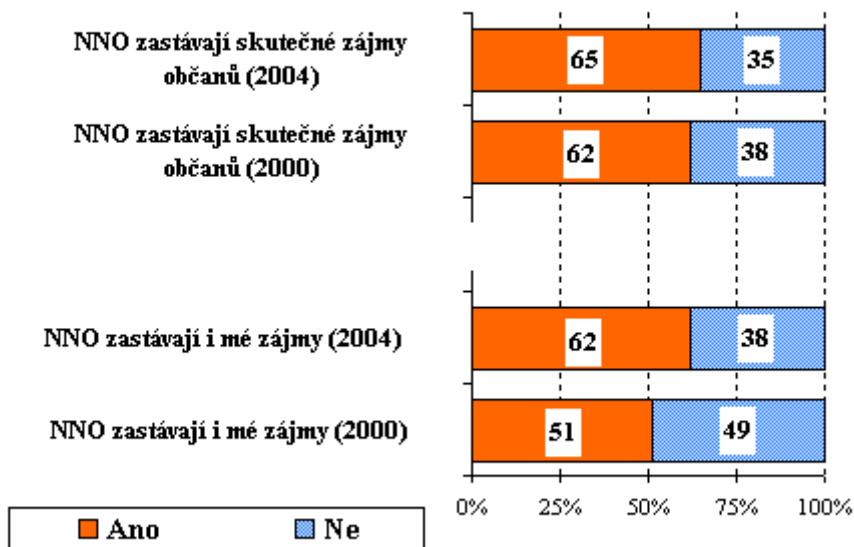
7.3 | Neziskové organizace a zájmy občanů

Dvě třetiny obyvatel jsou přesvědčeny, že neziskové organizace hájí skutečné zájmy občanů

Výsledky reprezentativního šetření poukazují na postupné posilování společenské role NNO. Velká část veřejnosti (65 %) si uvědomuje, že dobrovolné neziskové organizace se jak svými službami, tak dobročinností účastní na veřejném životě a že hájí skutečné zájmy občanů. Podstatné přitom je, že lidé

uznávající důležitost společenské role NNO jsou ve velké míře (62 % z nich) zároveň přesvědčeni, že NNO zastávají i jejich zájmy.

Neziskové organizace a zájmy občanů

7.4 | Neziskové organizace v očích veřejnosti

Při porovnání s výsledky výzkumu z roku 2000 se ukazuje, že obraz dobrovolných neziskových organizací se v očích veřejnosti mírně vylepšil. Data z letošního šetření potvrzují, že působení NNO v české společnosti je nejen vnímáno jako legitimní, ale že NNO mají i podstatný význam při vytváření a udržování společenské koheze.

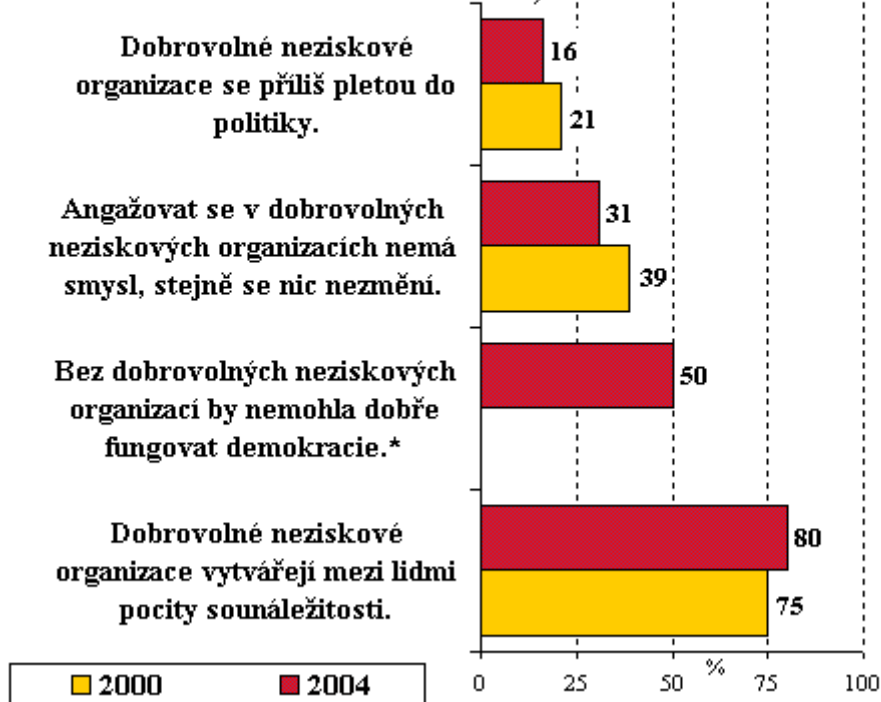
Zhruba polovina veřejnosti považuje neziskové organizace za vlivné organizace, které pomáhají řešit důležité společenské problémy (48 %), přičemž větší roli přikládají občané podílu NNO při řešení celospolečenských problémů než problémů lokálních

7.4.1 | Názor na roli neziskových organizací ve veřejné politice

Naprostá většina veřejnosti (80 %) je přesvědčena, že neziskové organizace pomáhají vytvářet pocit sounáležitosti ve společnosti a jen o něco menší podíl lidí (70 %) považuje angažovanost v dobrovolných neziskových organizacích za smysluplnou. Každý druhý občan se také domnívá, že NNO jsou podmínkou dobře fungující demokracie. Oproti tomu přílišnou angažovanost v politické sféře vytýká dobrovolným neziskovým organizacím jen necelá pětina obyvatel (16 % v roce 2004, 21 % v roce 2000).

Názor na roli neziskových organizací ve veřejné politice

(podíly odpovědí "určitě souhlasím" a "spíše souhlasím")

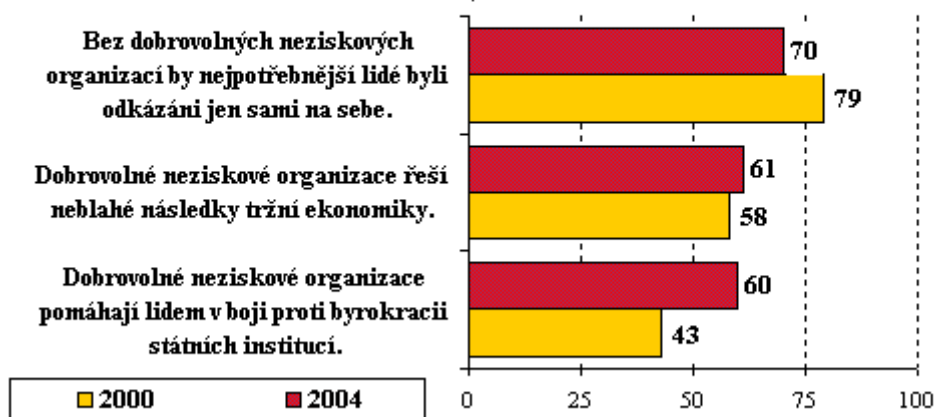

*v roce 2000 nebyla tato otázka při průzkumu položena

7.4.2 | Pozitivní rysy image neziskových organizací

Pozitivní image NNO se odvíjí od dvou základních hledisek. První se týká dobročinnosti a služeb, které poskytují potřebným lidem (70 % lidí se domnívá, že bez dobrovolných neziskových organizací by ti nejpotřebnější byli odkázáni jen sami na sebe). Druhé hledisko souvisí s míněním, že NNO tvoří potřebný protipól byrokracii státních institucí a principům tržní ekonomiky (tři pětiny veřejnosti zastávají názor, že NNO pomáhají lidem v boji proti byrokracii státních institucí, stejný podíl je také přesvědčen, že řeší neblahé následky tržní ekonomiky). Z vývoje v posledních čtyřech letech se zdá, že právě toto druhé hledisko image NNO ve společnosti posiluje (zvláště je oceňovaná role NNO v boji proti státní byrokracii - nárůst ze 43 % v roce 2000 na 60 % v roce 2004).

Pozitivní rysy image neziskových organizací
(podíly odpovědí "určitě souhlasím" a "spíše souhlasím"
v %)

7.4.3 | Negativní prvky v image neziskových organizací

Mezi negativními prvky, které image NNO spíše poškozují, dominují především dva názory - NNO často zneužívají svěřené prostředky (45 %) a často vznikají z popudu ctižadostivých lidí (40 %). Tři desetiny občanů vytýkají NNO také neprofesionalitu a špatnou organizaci a čtvrtina lidí je přesvědčena, že NNO jsou uzavřeným světem a starají se především o vlastní prospěch. Srovnáme-li tyto názory s šetřením z roku 2000, zjistíme, že negativní obraz dobrovolných neziskových v očích veřejnosti se ve většině zmiňovaných ohledech mírně vylepšil.

Negativní prvky v image neziskových organizací
(podíly odpovědí "určitě souhlasím" a "spíše souhlasím")

*otázka se v roce 2000 v tomto znění nepokládala

7.5 | Finanční a jiná pomoc občanů charitám

Následující podkapitoly jsou zaměřeny na ochotu občanů pomáhat NNO ze tří hledisek:

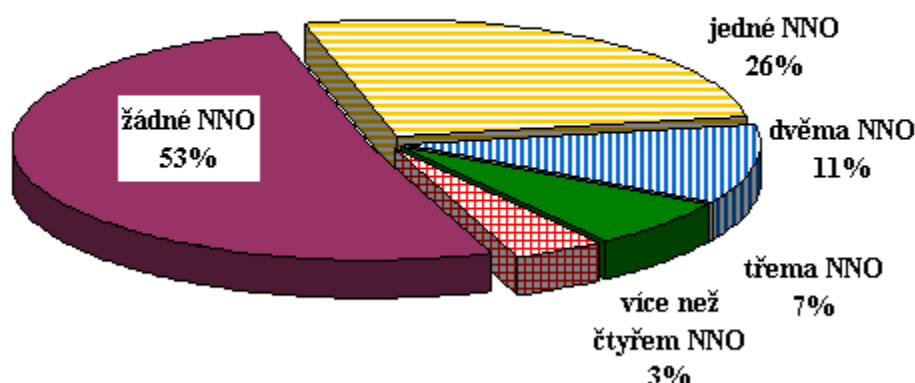
- Pomoc - ANO/NE? A kolika organizacím?
- Pomoc dle typu organizace
- Pomoc dle sociální skupiny

Částky, které lidé věnují neziskovým organizacím, obvykle nejsou příliš vysoké. U dvou třetin dárců (67 %) celková hodnota daru, ať už finančního či věcného, nepřesáhla v minulém roce obnos 700 Kč. Zhruba každý desátý občan (13 %) poskytl nějaké neziskové organizaci dar v hodnotě od 700 do 1 400 Kč. Dar vyšší ceny (nad 4 000 Kč) věnovalo neziskovým organizacím 5 % lidí.

7.5.1 | Pomáhají občané?

Podíl dárců NNO se mezi českými obyvateli od roku 2000 výrazně nezměnil. Podle častých výpovědí v posledních dvanácti měsících obdarovalo věcným či peněžním darem některou z neziskových organizací 47 % obyvatel České republiky, tj. o 4 % více než v roce 2000. Zhruba čtvrtina obyvatel věnovala dar (26 %) jedné neziskové organizaci, asi pětina (21 %) přispěla svým darem dvěma nebo více NNO.

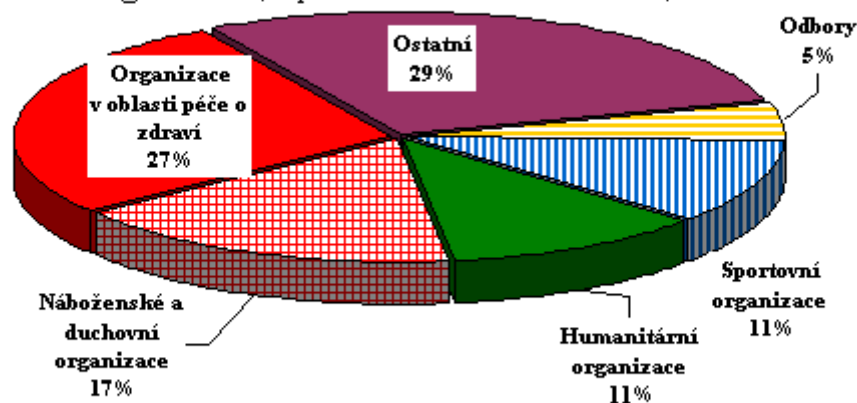
Daroval(a) jste v uplynulých dvanácti měsících některé z uvedených dobrovolných neziskových organizací finanční částku nebo věcný dar?

7.5.2 | Rozdělení darů dle typu organizace

Nejčastěji lidé darovali peníze některé z organizací působící v oblasti péče o zdraví (27 %), následně obdarovávali náboženské a duchovní organizace (17 %), humanitární organizace (11 %) společně se sportovními organizacemi (11 %) a nakonec odbory (5 %). Zdá se, že většina darů (60 %) tedy směřovala na podporu nějaké charitativní činnosti.

Dar neziskové organizaci podle typu neziskové organizace (odpovědi na otevřenou otázku)

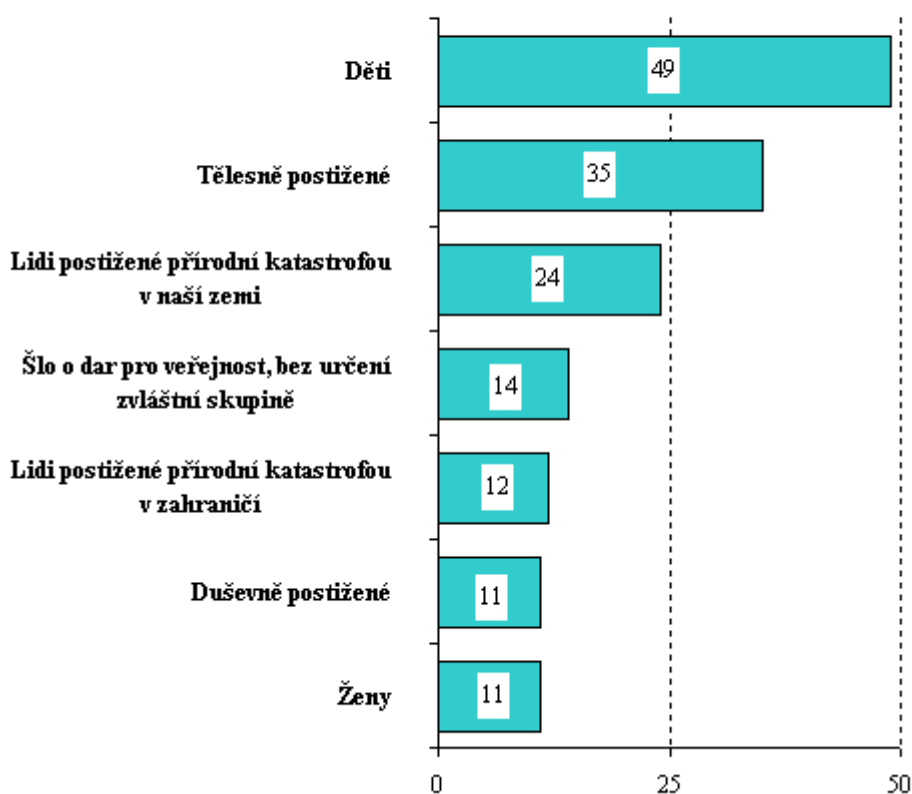

7.5.3 | Rozdělení darů dle sociálních skupin

Sociální skupiny, které čeští občané svým darem nejčastěji podporují, se v čase nemění. Stejně jako v roce 2000 dedikovali občané své dary především dětem (49 %), tělesně handicapovaným (35 %) nebo lidem postiženým přírodní katastrofou (24 %).

Kterou skupinu lidí jste svým peněžním darem v uplynulých dvanácti měsících podpořil(a)?

(podíl kladných odpovědí v %)

7.6 | Aktivní účast občanů na dění v NNO

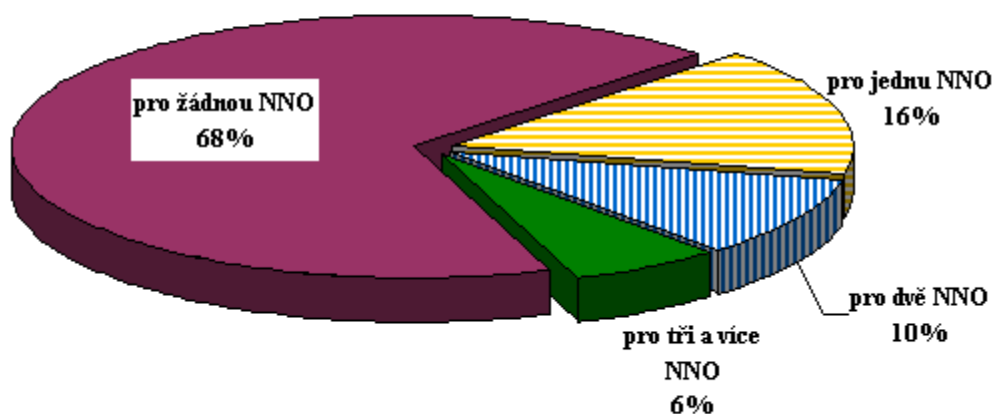
Počet lidí, kteří věnují svůj čas dobrovolné práci pro NNO, se od roku 2000 se zvýšil.

V postojích k dobrovolnictví se však během doby uplynulé od předchozího výzkumu z roku 2000 mnoho nezměnilo. U většiny obyvatel přetrvává spoléhání se na stát a jeho služby, jak bylo obvyklé v období minulého režimu. Dvě třetiny obyvatel (67 %) se opětovně domnívají, že pokud by stát plnil všechny své povinnosti, nebylo by dobrovolníků zapotřebí. Tři čtvrtiny občanů rovněž sdílí názor, že není v silách dobrovolníků řešit problémy obcí a měst, měly by se jimi zabývat úřady. V těchto názorech byl posun oproti roku 2000 jen minimální.

7.6.1 | Práce pro NNO

Ve srovnání s předchozím výzkumem podíl dobrovolníků během čtyř let vzrostl na dvojnásobek. V šetření v roce 2000 uvedlo jen 16 % obyvatel, že po roce 1989 pracovalo jako dobrovolník. Letošní výzkum ukazuje, že na dobrovolné činnosti pro nějakou neziskovou organizaci se podílelo již 32 % obyvatel, z toho 16 % obyvatel pracovalo jako dobrovolník ve dvou či více organizacích.

Pracoval(a) jste v uplynulých dvanácti měsících jako dobrovolník, to je bez nároku na finanční odměnu, pro některou z uvedených NNO?

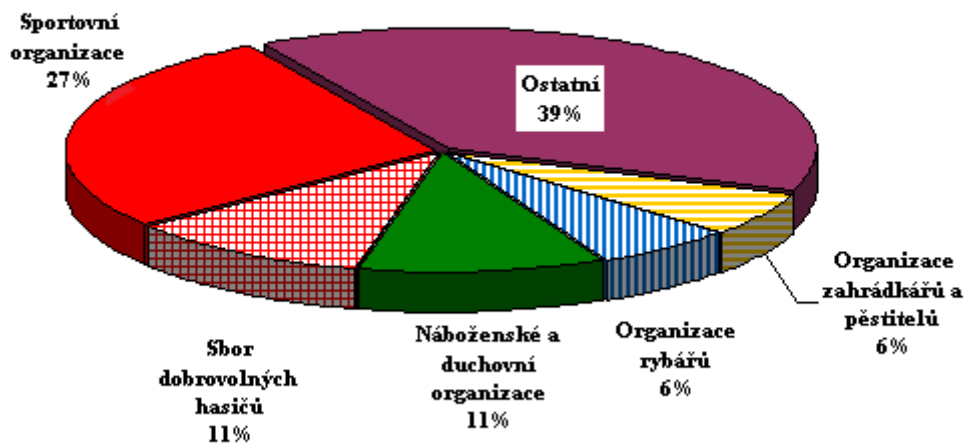
O tom, že by se zapojila do dobrovolné činnosti, uvažovala pětina (22 %) obyvatel, kteří v uplynulých dvanácti měsících nevykonávali žádnou dobrovolnou práci pro neziskovou organizaci. Pokud by je však nějaká nezisková organizace o dobrovolnou práci požádala, pak by ochota stát se dobrovolníkem stoupla až na 52 %.

7.6.2 | Práce dle typu NNO

Dobrovolníci nejčastěji pracovali pro sportovní organizace (27 %), následovně pro sbory dobrovolných hasičů (11 %) a náboženské a duchovní organizace (11 %) a organizace rybářů a zahrádkářů (po 6 %).

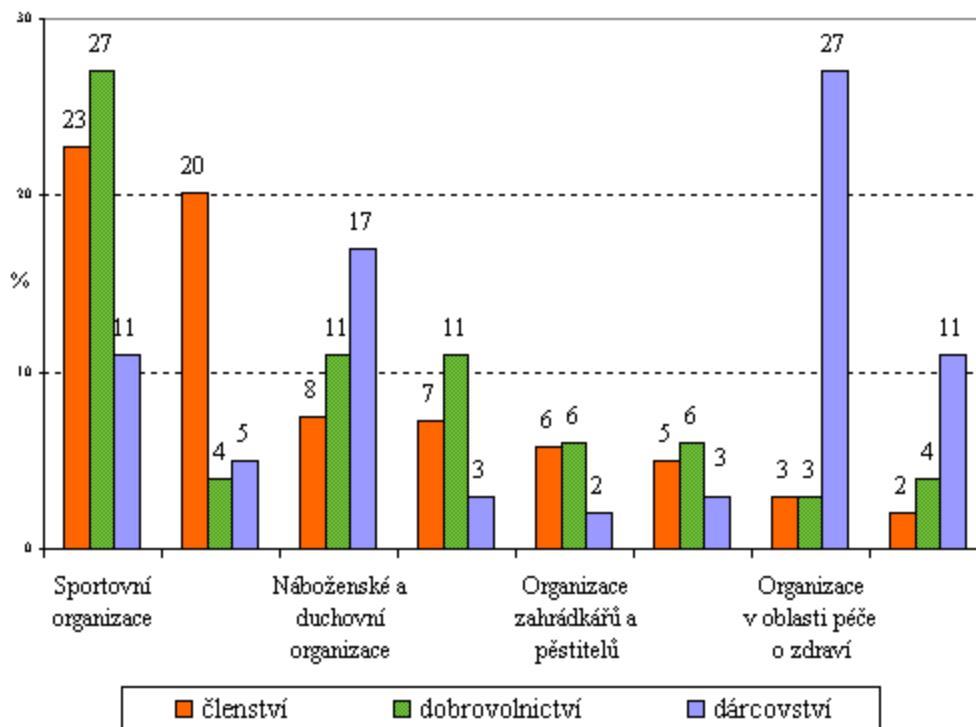
Dobrovolná činnost podle typu neziskové organizace

(odpovědi na otevřenou otázku)

7.6.3 | Srovnání členství, dobrovolnictví a dárcovství dle typu NNO

Srovnání členství, dobrovolnictví a dárcovství podle typu neziskové organizace

8 | Kontrolní otázky

- 1) Co se rozumí pod pojmem dotace?
- 2) Jakou minimální výši musí mít nadační jmění při založení nadace?
- 3) Který pojem nahradil dříve užívaný pojem "darování"?

9 | Doporučená literatura a internetové zdroje

BOUKAL, Petr. Nestátní neziskové organizace : (teorie a praxe). 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2009. 303 s. ISBN 978-80-245-1650-9.

REKTORŮK, Jaroslav. Ekonomika a řízení neziskových organizací. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1998. 128 s. ISBN 80-210-1810-0.

SALAMON, L.M., ANHEIER, H.K.:In Search of the Nonprofit Sector.In The Question of Definitions. 2/1992.

ŠKARABELOVÁ, Simona. Vymezení pojmu nestátní nezisková organizace [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://www.e-cvns.cz/soubory_diskuse/vymezeni_nno.pdf

STEJSKAL, Jan. Ekonomika neziskové organizace. 1. vyd. Praha : Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2010. 272 s. ISBN 978-80-86825-55-7.

<http://www.euroskop.cz/38/14413/clanek/projev-vaclava-havla-u-prilezitosti-20-vyroci-revoluce/>

www.donorsforum.cz

<http://www.neziskovky.cz>

http://www.neziskovky.cz/clanky/511_663/fakta_zpravy_o_stavu_neziskoveho_sektoru/

<http://www.culturenet.cz/res/data/002/000331.pdf>

10 | Souhrn

Kurz byl zaměřen na neziskové organizace v ČR. Dozvěděli jste se základní informace o neziskových organizacích, jejich historii a financování. Uvedena byla legislativa, která s neziskovými organizacemi souvisí. Následně byla vysvětlena podstata a chod nadací a v neposlední řadě Vám kurz zprostředkoval důležité informace o daních. V závěrečné části kurzu bylo k nahlédnutí několik grafů mapujících situaci okolo neziskových organizací v ČR v roce 2004.

Věříme, že kurz byl přínosem pro Váš profesní i osobnostní rozvoj.

Test:

1.1 | Co rozumíme pod pojmem dotace?

- Dar, obvykle finanční, poskytnutý z veřejných rozpočtů, poskytnutý neziskové organizaci na veřejně prospěšný účel
- Půjčka od banky, která má sloužit veřejně prospěšnému účelu
- Dar od mecenáše

1.2 | Existující obecně prospěšné společnosti v souvislosti se začátkem platnosti nového občanského zákoníku:

- Mohou dále fungovat v nezměněné formě
- Se musí transformovat do nadace
- Se musí transformovat na ústav nebo sociální družstvo

1.3 | Kdo může zapsat spolek?

- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Soud

1.4 | Ke změně členění NNO došlo na přelomu let:

- 2010/2011
- 2012/2013
- 2013/2014

1.5 | Která z uvedených forem není formou neziskové organizace?

- Spolek
- Akciová společnost
- Sdružení

1.6 | Mezi metody fundraisingu nepatří:

- Členské poplatky
- Pořádání kulturních akcí
- Poskytování úvěrů

1.7 | Mezi státní neziskové organizace nepatří:

- Rozpočtové organizace
- Příspěvkové organizace
- Církevní organizace

1.8 | Minimální výše nadačního jmění při založení nadace je:

- 500 000 Kč
- 50 000 Kč
- 5 000 Kč

1.9 | Nadace je spravována:

- Ředitelem nadace
- Správní radou
- Představenstvem

1.10 | Nezisková organizace:

- Nesmí vytvářet zisk
- Případný zisk používá výhradně k naplňování veřejně prospěšného účelu
- Případný zisk smí použít výhradně na výplatu zakladatelů či zaměstnanců

1.11 | Příspěvková organizace může získávat prostředky výhradně:

- z členských příspěvků
- z rozpočtu s možností i jiných zdrojů příjmů
- ze státního rozpočtu

1.12 | Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) byla obnovena v roce:

- 1994
- 1998
- 2002

1.13 | V případě právnických osob, které nabývají dary, je sazbou jejich zdanění:

- 7%
- 15%
- 19%

1.14 | Zapsaný spolek je termín zavedený zákonem:

- č. 89/2012
- č. 83/1990
- č. 500/2004

1.15 | Zřizovatel nadace:

- Nemůže z této pozice odstoupit
- Může z této pozice odstoupit bez udání důvodu
- Může z této pozice odstoupit s udáním důvodu a po schválení soudem

Test – správné odpovědi:

1.1 | Co rozumíme pod pojmem dotace?

- Dar, obvykle finanční, poskytnutý z veřejných rozpočtů, poskytnutý neziskové organizaci na veřejně prospěšný účel (**správná odpověď**)
- Půjčka od banky, která má sloužit veřejně prospěšnému účelu (**nesprávná odpověď**)
- Dar od mecenáše (**nesprávná odpověď**)

1.2 | Existující obecně prospěšné společnosti v souvislosti se začátkem platnosti nového občanského zákoníku:

- Mohou dále fungovat v nezměněné formě (**správná odpověď**)
- Se musí transformovat do nadace (**nesprávná odpověď**)
- Se musí transformovat na ústav nebo sociální družstvo (**nesprávná odpověď**)

1.3 | Kdo může zapsat spolek?

- Ministerstvo vnitra (**nesprávná odpověď**)
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (**nesprávná odpověď**)
- Soud (**správná odpověď**)

1.4 | Ke změně členění NNO došlo na přelomu let:

- 2010/2011 (**nesprávná odpověď**)
- 2012/2013 (**nesprávná odpověď**)
- 2013/2014 (**správná odpověď**)

1.5 | Která z uvedených forem není formou neziskové organizace?

- Spolek (**nesprávná odpověď**)
- Akciová společnost (**správná odpověď**)
- Sdružení (**nesprávná odpověď**)

1.6 | Mezi metody fundraisingu nepatří:

- Členské poplatky (**nesprávná odpověď**)
- Pořádání kulturních akcí (**nesprávná odpověď**)
- Poskytování úvěrů (**správná odpověď**)

1.7 | Mezi státní neziskové organizace nepatří:

- Rozpočtové organizace (**nesprávná odpověď**)
- Příspěvkové organizace (**nesprávná odpověď**)
- Církevní organizace (**správná odpověď**)

1.8 | Minimální výše nadačního jmění při založení nadace je:

- 500 000 Kč (**správná odpověď**)
- 50 000 Kč (**nesprávná odpověď**)
- 5 000 Kč (**nesprávná odpověď**)

1.9 | Nadace je spravována:

- Ředitelem nadace (**nesprávná odpověď**)
- Správní radou (**správná odpověď**)
- Představenstvem (**nesprávná odpověď**)

1.10 | Nezisková organizace:

- Nesmí vytvářet zisk (**nesprávná odpověď**)
- Případný zisk používá výhradně k naplňování veřejně prospěšného účelu (**správná odpověď**)
- Případný zisk smí použít výhradně na výplatu zakladatelů či zaměstnanců (**nesprávná odpověď**)

1.11 | Příspěvková organizace může získávat prostředky výhradně:

- z členských příspěvků (**nesprávná odpověď**)
- z rozpočtu s možností i jiných zdrojů příjmů (**správná odpověď**)
- ze státního rozpočtu (**nesprávná odpověď**)

1.12 | Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) byla obnovena v roce:

- 1994 (**nesprávná odpověď**)
- 1998 (**správná odpověď**)
- 2002 (**nesprávná odpověď**)

1.13 | V případě právnických osob, které nabývají dary, je sazbou jejich zdanění:

- 7% (**nesprávná odpověď**)
- 15% (**nesprávná odpověď**)
- 19% (**správná odpověď**)

1.14 | Zapsaný spolek je termín zavedený zákonem:

- č. 89/2012 (**správná odpověď**)
- č. 83/1990 (**nesprávná odpověď**)
- č. 500/2004 (**nesprávná odpověď**)

1.15 | Zřizovatel nadace:

- Nemůže z této pozice odstoupit (**správná odpověď**)
- Může z této pozice odstoupit bez udání důvodu (**nesprávná odpověď**)
- Může z této pozice odstoupit s udáním důvodu a po schválení soudem (**nesprávná odpověď**)